

Paholainen äiteineen Viipurissa

Otsikon paholainen ei suoranaisesti viittaa sielunviholliseen itseensä, vaan tarkoite on konkreettisempi: tykki, joka oli nimetty pimeyden ruhtinaan mukaan ja jonka olinpaikkana 1500-luvun lopulla ja 1600-luvun alussa oli Viipuri. Eikä tässä kyllin; myös Paholaisen äiti oli poikansa seurana. Suomalaiset nimet ovat tässä yhteydessä kuitenkin kirjoittajan käännöksinä, sillä ei ole tietoa siitä, millä suomenkielisillä nimillä tykkejä mahdollisesti kutsuttiin. Alkuperäislähteissä¹ esiintyvät nimet ovat ruotsinkielisiä: *Dyffuel och hans modher*.

Olaus Magnus kirjoittaa (ruotsiksi käännettyssä) kuvauksessaan:²

De äro af sådan storlek, att de i sitt lopp rymma ett tråkäril, som i omkrets och höjd öfvergår ett romerskt vinfat. Detta käril fylles med ett järnklot jämte skrot av samma metall i stycken af en knuten hands storlek och med vikt af minst 600 skålpund. Det drifves ut medels krut och eld och slungas fram med våldsamt fart liksom en stormhvirvel eller regnskur, så att intet hinder håller stånd mot detsamma.

Jonas Alm on arvellut Olaus Magnuksen kaliiperiin viittaavan maininnan perusteella, että tämä on tarkoittanut yllä siteeratussa kohdassa juuri Paholaista ja Paholaisen äitiä. Almilla on myös joitakin tietoja näiden tykkien vaiheista. Hän arvelee jo Kaarle Knuutinpojan valmistuttaneen ne ja toteaa niiden sijoituspaikkana 1500-luvulla olleen ensi sijassa Tukholman mainiten kuitenkin, että Paholainen oli v. 1624 Viipurissa.³

Kun kuitenkin on ilmeistä, että tykit liittyvät Viipurin historiaan enemmänkin kuin Almin maininnasta voisi päätellä, ja kun tykinnimillä näyttäisi olevan myös onomastis-kansatieteellistä taustaa, on aiheellista tarkastella asiaa lähemmin.

Kyseiset tykit olivat takorautaisia ns. kivipyssyjä (*steenbyssa*), joiden yleisnimi perustui siihen, että ammuksina käytettiin tavallisimmin suurikokoisia kiviä. Kivipyssyt olivat tykkityypeistä sekä suurimpia että painavimpia: erään saksalaisen kivitykin tiedetään painaneen 1 300 kg ja kaliiperin olleen 148,5 cm.⁴ Kivipyssy oli Tukholmassa ainakin jo v. 1395, ja 1400-luvun kuluessa ne yleistyivät Ruotsissa linnoitus- ja piiritystykkeinä.⁵ Useita muitakin tykkityyppejä oli käytössä, ja keskiajan tykistölle olikin tunnusomaista tavaton kirjavuus. Eri tykkityyppeihin kuuluvat yksityiset tykitkin poikkesivat toisistaan; seikka joka mahdollisti myös erisnimien käytön.⁶ Kustaa Vaasa yritti parhaansa mukaan paitsi kehittää myös standardisoida mannereurooppalaisten esikuvien mukaan Ruotsin tykistöä siinä vielä kuitenkin mainittavasti onnistumatta. Kehitys kulki kuitenkin kohti suurempaa yhdenmukaisuutta.⁷ Tykkipronssista valetut, yhtenäisen kaliiperijärjestelmän mukaiset tykit valtasivat vähitellen alaa keskiaikaisilta hyvinkin yksilöllisiltä rautatykeiltä.

Ruotsin valtakunnan kaikkien aikojen suurimmat kivipyssyt olivat ilmeisesti juuri Paholainen ja tämän äiti. Niiden kaliiperi ylitti 10 tuumaa, joka muutoin oli kivipys-

syjen suurin kaliiperi.⁸ Tukholmasta Paholaisen ja tämän äidin tie kulki Viipuriin ilmeisesti viimeistään v. 1581.⁹ Viipuria oli 1500-luvun kuluessa linnoituksena huomattavasti vahvistettu. Eerik XIV:n aikana oli keskiaikaisten ja osin rappeutuneitten muurien kaakkoispuolelle rakennettu vanhemman italialaisen linnoituskoulun¹⁰ periaatteiden mukainen ns. Sarvilinnoitus – *Nye Befestningh* – jota vielä Juhana III:n toimesta täydennettiin.¹¹ Sarvilinnoitus muodostui kahdesta isosta bastionista, nimittäin läntisestä Pantsarlahden ja itäisestä Äyräpään bastionista, joiden välimatka oli n. 400 metriä ja joita miltei viivasuorat kurtiinit yhdistivät toisiinsa sekä vanhaan kaupungin muuriin. Vaikka eurooppalaisen mittapuun mukaan Sarvilinnoitus oli epäilemättä jo rakentamisvaiheessa pahasti vanhentunut, se ei sitä Suomen oloja ajatellen suinkaan ollut. Sarvilinnoitus oli päinvastoin ensimmäinen ja pitkään ainoa bastioni-järjestelmän edustaja maassamme.¹² Laajennettu linnoitus edellytti tietenkin myös aseistuksen lisäämistä, ja voisi hyvin ajatella, että Paholaisen siirto Tukholmasta Viipuriin tapahtui juuri tästä syystä. Muutoinkin Juhana III:n aktiivinen idänpolitiikka ja 25-vuotinen sota tekivät Viipurin sotilaallisen vahvistamisen kaikin tavoin ajankohtaiseksi.

Viipurissa tykkejä oli kahdessa paikassa, nimittäin itse linnassa ja Sarvilinnoituksessa. Linnan tykit muodostivat tykkivarikon, jonka aseita voitiin tietysti tarvittaessa käyttää Viipurinkin puolustukseen mutta josta niitä myös luovutettiin muille sotänäyttämöille. Sarvilinnoituksen tykit taas olivat niitä, joihin linnoituksen puolustus ainakin ensi hätään nojautui. Raskaan tykistön liikkuttelu oli siksi hidasta ja hankalaa – tykeissä ei aina ollut edes pyöriä¹³ –, että huomattava osa Viipurin raskaasta tykistöstä oli jatkuvasti vakinaisilla paikoillaan Sarvilinnoituksessa. 1600-luvun alussa¹⁴ siellä oli tuolloin uudenaikaisina pidettäviä tykkipronssista¹⁵ valettuja puolikartauneja (*carthoge*) ja pitkäputkisia slangoja (*slanga*) yhteensä yhdeksän kappaletta sekä lisäksi muutamia kevyempiä tykkejä. Kivipyssyjä oli kuitenkin ylivoimaisesti eniten – peräti 21 kappaletta. Vanhentuneinkin ne edustivat mahtavaa tulivoimaa, ja mahtavimmat kivipyssyjen joukossa olivat Paholainen ja Paholaisen äiti. Tavallista huomattavampia kivipyssyjä olivat näiden lisäksi kaksi Apostolia (*Apostel*). Ne olivat kotoisin Tukholmasta 1500-luvun alusta, ja niiden mainitaan olleen Paholaista ja tämän äitiä pienempiä. Kysymys oli alun perin tusinasta samaan aikaan taottuja tykkejä – kahdestatoista »apostolista»¹⁶ –, joista siis kaksi oli tuotu Viipuriin.

Viipurin linnassa ei kivipyssyjä ollut kuin kaksi mutta kevyempää tykkikalustoa sitäkin runsaammin, esim. rautaisia *potthund*-tykkejä peräti 192 kappaletta. Odotuksenmukaista on, että juuri näitä linnan varikon kevyitä tykkejä vietiin muualle – mm. Liivinmaalle, Narvaan, Laatokan alueelle¹⁸ –, ja esim. v. 1616 *potthundeja* oli linnassa enää 97¹⁹. Sen sijaan kivipyssyjä ei viety linnasta yhtä vähän kuin Sarvilinnoituksestaakaan mihinkään, ja Sarvilinnoituksen tykkikalusto pysyi muutenkin asemissaan koko 1600-luvun alun ajan.²⁰

Stolbovan rauhan jälkeen Viipurin sotilaallinen asema muuttui. Nyt se ei ollut enää »Suomen lukko», joka turvasi maata venäläisten hyökkäyksiltä, vaan etuvarustusten asemaan olivat nousseet Käkisalmi ja Pähkinälinna.²¹ Uusi tilanne heijastui heti Viipurin tykkikalustossa: jo toukokuussa 1617 vietiin Viipurista yhteensä lähes 40 tykkiä Ruotsiin²², ja vähän myöhemmin samana vuonna myös Paholaisen äiti sai luvan lähteä Tukholmaan²³. Käyttökelpoiset tykit vietiin Tukholman suurelle tykkivarikolle edelleen muille sotänäyttämöille toimitettaviksi²⁴, mutta vanhentuneiden tykkien kohtalona oli joutua sulatettaviksi. On syytä epäillä, että Paholaisen äidille kävi juuri näin. Poika teki varmaan seuraa äidilleen, sillä v. 1640 ei Viipurissa ollut enää ainoatakaan kivitykkiä²⁵ – Paholaisen ja myös Viipurin Apostoleiden tarina oli lopus-

sa. Kivitykit jos mitkä kuuluivat täysin vanhentuneisiin tykkityyppeihin, sillä niiden valmistus oli Ruotsissa kokonaan lopetettu jo v. 1568.²⁶

Viipurin tykkien erisnimet saattavat tuntua huvittavilta ja herättää kummastustakin. Tykkien yksilöity nimeäminen oli vain kuitenkin yksi lenkki aseille annettujen erisnimien pitkässä sarjassa. Erityisesti miekat olivat suosittuja nimeämiskohteita. Kreivi Rolandin *Durendal* ja kuningas Arthurin *Excalibur* lienevät tunnetuimmat nimetyt miekat; pohjoismaisista keskiaikaisista lähteistä – lähinnä saagoista – on löydetty n. 170 miekan erisnimet.²⁷ Kun miekkojen merkitys tuliaseiden yleistymisen myötä väheni mutta kun toisaalta myös tuliaseet valmistettiin yksilöllisesti, saattoi nimenantokäytäntö siirtyä hyvistä miekoista hyviin henkilökohtaisiin tuliaseisiin. Kumpiinkin aseisiin on saatettu liittää etenkin nimettyinä suorastaan maagisia tai yliluonnollisia ominaisuuksia.²⁸

Tuliaseille annetuista nimistä on runsaasti esimerkkejä Norjasta, missä karhupysytykset ovat olleet suosittu nimenannon kohde: tällaisia ovat olleet mm. *Makalaus*, *Jacobsstuten* ja *Hova*.²⁹ Suomessa on hyvälle hyljepysyville annettu nimiä. Nimenannon perusteena on ollut aseiden valmistaja tai aseiden ominaisuudet. Ahvenanmaalla oli *Hulbergarin* ja *Jomaliitin*, Pellingissä *Katarina den Långa*, *Frälsaren* ja *Stompn*.³⁰ Viron Ruhnussa hyljepysytykset saattoivat saada nimen paitsi jonkin ominaisuuden myös jonkin tapahtuman mukaan.³¹ Merkille pantavaa on, että sekä Suomen että Ruotsin nimetiedot ovat peräisin kyseisten maiden ruotsalaisalueilta. Muualta Suomesta tai Virosta ei nimenantokäytäntöä tunneta, joten se mitä ilmeisimmin on näillä alueilla ruotsalaista – ja laajemmin anglo-romaanis-germaanista – alkuperää.

Tykkit olivat nimenannon kannalta käsiaseisiin verrattuna sikäli eri asemassa, että nimeämisessä ei aseiden ja sen omistajan henkilökohtainen suhde voinut tulla esiin. Kysymys oli aseiden merkityksestä ja asemasta suuremman käyttäjäkunnan tai valmistajaryhmän silmissä. Tällöin vain tunnetuimmat ja suurimmat tykit saattoivat saada omat erisnimensä. Niinpä suurinta osaa kivipysyjiä ei lainkaan nimetty kevyemmistä tykeistä puhumattakaan.

Tykeille annetuista erisnimistä on tieto 1400-luvun Saksasta: Dresdenissä oli tuolloin *Die faule Magd*.³² Saksasta »tykkikulttuuri» levisi Pohjoismaihin. Tykkityyppien nimet olivat lähes kaikki saksalaisperäisiä³³, ja myös erisnimien anto on varmasti liittynyt samaan ilmiökokonaisuuteen. Tanskassa Kristian I:llä oli *Store Moysan*³⁴, ja ruotsalaisilla siis pian Paholainen äiteineen sekä Apostolit – paholaisesta käytetty nimimuoto *dyffel* on nimenomaan alasaksalainen³⁵. Paholaisen nimen valinnalla on osaltaan haluttu korostaa uusien aseiden kauhistuttavuutta ja kykyä tuottaa vahinkoa, Apostolit-nimi taas liittyy siihen, että samalla kertaa valmistettiin tusina osapuulleen samanlaisia tykkejä. Apostoleiksi nimettiin keskiajalla kahdentoista apostolin mukaan useitakin kahdentoista esineen ryhmiä.³⁶

Molemmat Viipurin tykinnimet liittyvät myös uskonasioiden piiriin. Keskiajan ihmisen mielessä Raamatun tapahtumat, pyhimysten elämä sekä hyvän ja pahan taistelu olivat niin keskeisellä sijalla, että näiden asioiden piiristä löytyivät nimet aseille siinä kuin ihmisillekin.³⁷ Raamatullinen nimenantotraditio on jatkunut tykkien kohdalla Norjassa viime vuosisadalle saakka. Kristianian suojaksi rakennettuun Oscarsborgin linnoitukseen 1800-luvun lopulla sijoitetut järeät rannikkotykit – ne niitivät sittemmin mainetta upotettuaan 9. 4. 1940 saksalaisen risteilijä Blücherin – kantoivat nimiä *Moses* ja *Aron*.³⁸

Paholainen ja hänen äitinsä liittyvät myös sanontatapoihin ja kiroiluperinteeseen. Paholaisen nimi eri muodoissaan alkoi kasvattaa voimasanana suosiotaan Ruotsissa viimeistään 1300-luvulla. Erityisesti sotilaat olivat ahkeria voimasanojen käyttäjiä, ja

kiroilumuoti levisikin sekä Tanskaan että Ruotsiin suurelta osin saksalaisten nihtien välityksellä. Tällöin myös paholaisen saksalaisperäinen nimi *djävul* variantteineen vahvisti asemiaan.³⁹ Paholaisen äiti on ollut lisäämässä poikansa nimen tehoa ruotsissa ainakin *fan*-sanan yhteydessä, mistä kirjaanpanoja on jo 1700-luvun alusta.⁴⁰ Olettaa sopii, että äiti on aiempina vuosisatoina ollut Ruotsissa myös *djävul*-nimen seuraana, sillä tämä vastaisi saksalaista käytäntöä. Saksalaisessa kansanperinteessä – ja osin muuallakin – isoäiti on tosin tullut äidin paikalle viimeistään 1700-luvulla.⁴² Keski-Euroopassa tutkijat ovat tulkinneet paholaisen äidin milloin jäänteeksi pakanallisesta »äitijumalasta»⁴², milloin Neitsyt Marian vastakohtaksi, milloin muotoin vain paholaisen toista sukupuolta edustavaksi vastineeksi, mutta siinä on tunnistettu myös Aatamin paholaissisko Lilith, josta kaikkien maailman paholaisten on uskottu sinneen.⁴³ Taustaa Viipurin tykkien nimille on joka tapauksessa löytynyt yllin kyllin Saksasta eli sieltä, mistä tykkien mallitkin oli saatu.

Bjarne Rogan on kiinnittänyt huomiota siihen, miten esineiden erisnimiin yleensäkin liittyy varsin monenmoisia merkityssisältöjä: muistoja, ylpeyttä, mielihyvää, toivoa, pelkoa, yhteyksiä yliluonnollisiin voimiin.⁴⁴ Nämä luonnehdinnat sopivat erittäin hyvin Viipurin tykkeihinkin. Niiden nimenannon takana ei ole ollut vain yhtä nimenomaista tarkoitusta, vaan yksilöllisten aseitten nimeämisperinne on tykkien nimissä nivoutunut yhteen aseiden valmistuksen, käyttötarkoituksen, koon ja vaikuttavuuden sekä tykkimiesten⁴⁵ maailmankuvan ja kielenkäytön kanssa. Silauksena on annos rehevää, kursailematonta huumoria: nimet ovat kuin keskiaikaisesta kirkollisesta näytelmästä, joka hurskaimmassa kohdassaan hetkeksi muuttuu groteskiksi farsiksi.⁴⁶

Lähdeviitteet ja huomautukset

¹ Valtionarkiston vanhempien voutitilien sarjaan kuuluvat Viipurin linnan inventaariluettelot.

² *Olaus Magnus*, Historia om de nordiska folken II, Uppsala & Stockholm 1912, s. 123.

³ *Jonas Alm*, Eldvapen. – Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid III, Helsingfors 1958, palsta 567.

⁴ *Alm* 1958, palsta 565.

⁵ *Alm* 1958, palsta 564, 566.

⁶ Ks. *Jonas Hedberg*, Kungliga Finska Artilleriregementet, Borgå 1964, s. 12.

⁷ Ks. *Th. Jakobsson*, Bevärning och beklädnad. – Sveriges krig 1611–1632, liiteosa II, Stockholm 1938, s. 65. Vrt. myös *Kauko Rekola*, Vanhinta suomalaista tuliaseistusta ja asetuotantoa. – Sotamuseo 1, Helsinki 1948, s. 101–105.

⁸ *Alm* 1958, palsta 567–568.

⁹ VA 5475: 30.

¹⁰ Vrt. *J. Chr. Fabritius*, Fortifikation, Helsingfors 1921, s. 21–22.

¹¹ *J. W. Ruuth*, Viipurin kaupungin historia I (2. uud. p.), Lappeenranta 1982, s. 190–191.

¹² *Lars Pettersson*, Linnat ja linnoitukset. – Oma maa III, Porvoo 1958, s. 432.

¹³ Ks. *Åke Meyerson*, Läderkanonen från Tidö i Livrustkammaren. – Kungliga Livrustkammaren. Akter och utredningar 2, Stockholm 1943, s. 9–10.

¹⁴ VA 5779: 27.

¹⁵ Tykkipronssissa – 1600-luvun terminologian mukaan »kuparissa» tai »metallissa» – oli kuparin lisäksi 7–8 % tinaa. Pronssiset tykit kestivät räjähdyspainetta paremmin kuin rautaiset, jotka lisäksi ruostuivat helposti. *Hedberg* 1964, s. 14.

¹⁶ *Jonas Alm*, Stockholms stads medeltida artilleri. – Föreningen Armémusei vänner. Meddelande 9, Stockholm 1938, s. 20.

- ¹⁷ VA 5779: 25–25v.
- ¹⁸ VA 5779: 31; VA 5975: 82v, 85; VA 5947: 100–100v; VA 5961: 10; VA 5975: 85.
- ¹⁹ VA 5994: 89. Ks. myös *Rekola* 1948 s. 107.
- ²⁰ VA 5994: 90v.
- ²¹ Vrt. Kustaa II Aadolfin puhe säädöille 26. 8. 1617. *Tal och skrifter av konung Gustav II Adolf*, Stockholm 1951, s. 49.
- ²² VA 6007: 77v–78.
- ²³ VA 6007: 78.
- ²⁴ Tukholman varikosta ks. *Ludvig Hammarskiöld*, Gustav II Adolfs artilleri. – *Artilleritidskrift* 1938, Uppsala 1938, s. 75.
- ²⁵ VA 8572: 1543–1544.
- ²⁶ *Jakobsson* 1938, s. 27–28.
- ²⁷ *Hjalmar Falk*, *Altnordische Waffenkunde*. Videnskaps-selskapets skrifter 2. Hist.-filos.kl. Kristiania 1914, s. 47–64. Nimenannon perusteena on useimmiten ollut asejen jokin rakenteellinen erityispiirre, tai sitten nimi on viitannut aseeseen loistoon, kiiltoon, terään kalskeeseen ja muihin arvostettuihin ominaisuuksiin. Jotkin nimet kertovat ehkä omistajista. Oma ryhmänsä muodostuu nimistä, jotka viittaavat paikkakuntaan, sukuihin tai heimoihin – kysymys on oletettavasti aseidenvalmistuskeskuksista, vaikka Falk viittaakin tähän mahdollisuuteen vain varovaisesti. *Falk* 1914, s. 54.
- ²⁸ *Bjarne Rogan*, *On the Custom of Naming Artefacts*. – *Ethnologia Europaea* 20:1, Odense 1990. Nykyaajan suurista, merkittävistä, yksilöllisistä – joskaan ei välttämättä kauhistuttavista – esineistä, joille niillä operoiva ammattikunta on antanut epävirallisia erisnimiä, voi mainita lentokoneet. Ks. *Gösta Arvastson*, *En teknisk föremålsforskning*. – *Etnologisk samhällsforskning*, Lund 1992, s. 234–235.
- ²⁹ *Rogan* 1990, s. 50–51.
- ³⁰ *Juhani U. E. Lehtonen*, *Hyljepyssy*. – *Kotiseutu* 1974, s. 81. Vrt. viitteessä 27 mainittuihin skandinaavisten miekkojen nimenantoperusteisiin.
- ³¹ *Ernst Klein*, *Runö*, Stockholm 1924, s. 250. Ruhnussa saattoi kirveilläkin olla erisnimiä; myös vanhaan skandinaaviseen käytäntöön on kuulunut ainakin joskus sotakirveiden nimeäminen. *Falk* 1914, s. 115.
- ³² *Alm* 1958, palsta 565.
- ³³ Ks. *Otto Blom*, *Kristian den Fjerdes Artilleri, hans Tøihuse og Vaabenforraad*, Kjøbenhavn 1877, s. 146.
- ³⁴ *Alm* 1958, palsta 567.
- ³⁵ *Ordbok över svenska språket utgiven av Svenska Akademien VII*, Lund 1925, palsta 1803.
- ³⁶ *Ordbok II*, Lund 1903, palsta 1997.
- ³⁷ Ks. *Eero Kiviniemi*, *Rakkaan lapsen monet nimet*, Espoo 1982, s. 70.
- ³⁸ *Crister Källström*, *Blücher hotar åter Oslo*. – *Hufvudstadsbladet* 29. 8. 93. Muutoin näytettävät naiset viittaavat tykinnimet olleen I maailmansodan aikana suosiossa: saksalaisilla oli *Dicke Bertha*, suomalaisilla valkoisilla *Kaisa* ja *Lapuanlikka*. Ks. *Heikki Ylikangas*, *Tie Tampereelle*, Porvoo 1993, s. 297. Ehkäpä jääkärit olivat olleet nimitradition välittäjiä.
- ³⁹ *Ordbok VII*, Lund 1925, palsta 1803.
- ⁴⁰ *Ordbok VIII*, Lund 1926, palsta 249.
- ⁴¹ *Lutz Röhrich*, *Lexikon der sprichwörterlichen Redensarten II (2.p.)*, Freiburg im Breisgau 1973, palsta 1074. *Pirun ämmä* (= isoäiti) on ollut Suomessakin tunnettu, kuten akat. Matti Kuusi on kirjoittajalle yst. kertonut.
- ⁴² *Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens VI*, Berlin u. Leipzig 1934, palsta 698–699.
- ⁴³ *Röhrich* 1973, palsta 1073–1074.
- ⁴⁴ *Rogan* 1990, s. 56.
- ⁴⁵ Linnan tileissä mainittu *Arthollerie Folcket* saattoi olla taustaltaan hyvinkin kansainvälistä ammattihenkilökuntaa. Vrt. *Arvi Korhonen*, *Hakkapeliittain historia I*, Porvoo 1939 s. 71.
- ⁴⁶ Ks. esim. *H. Bach*, *Den folkspråkiga medeltidslitteraturen*. – *Bonniers allmänna litteraturhistoria*. *Medeltiden*, Stockholm 1966, s. 199–200.

Zusammenfassung

»Der Teufel und seine Mutter« in Wiborg

Der Artikel behandelt zwei ungewöhnlich grosse Geschütze, die in der befestigten Stadt Wiborg stationiert waren und die »der Teufel und seine Mutter« (*Dyffuel och hans modher*) genannt wurden. Sie waren im 15. Jahrhundert in Stockholm gefertigt und spätestens 1581 nach dem Ausbruch des 25jährigen russischen Krieges nach Wiborg verlegt worden. Als die militärische Bedeutung Wiborgs nach dem Frieden von Stolbova 1617 zurückgegangen war, wurden sie zurück nach Stockholm verschifft und da als veraltet eingeschmolzen. Der Verfasser betrachtet den Belang und die Stellung dieser Stücke als Teil der gesamten Bestückung Wiborgs. Er beleuchtet auch die Hintergründe der Eigennamen der Geschütze im allgemeinen. Namen von Schwertern und Handfeuerwaffen – besonders Eigennamen von Robbenbüchsen aus den schwedischen Siedlungsgebieten Finnlands und Estlands – werden als Parallelitäten angeführt. Der Verfasser legt dar, wie die Namen der behandelten Stücke auch mit ursprünglich deutschen Redensarten und mit dem Weltbild der mittelalterlichen Soldaten verbunden waren.